

en derivats com *frantum*. Corresponia, doncs, que en català el nostre mot tingués la forma *frantiça*, i ja he explicat com aquesta es va canviar en *frontiça* per etimologia popular: degut evidentment a la desaparició del verb *frànyer*, *frant*, en la llengua popular, el derivat *frantissa* es quedà en la nostra llengua sense el cap de família, d'on la metaceudeu que l'incorporà exteriorment a la família de *front*.

D'altra banda endevinem que algun model de frontissa el deguérem importar de França. Així es canvià l'oc. *frachissas*, per influència de *franceses*, en *fransizos*, com ho he sentit pronunciar a Joanet, poblet de la Selva (1982), i a això corresponen les variants de Vic i selvatanes que hem vist més amunt.

DERIV.: *Frantissat* 'proveït de frontisses', mal llegit *xarneres franciçades* en un inv. de 1412 (*AlcM*). + *Esfrantissat* 'esgavellat, desencaixat, desconjuntat': «a estelles de l'univers cayguessen, / de cel en cel duent-se'ls, *enfrontissats*, avall», *Atl.* v, 12 bisd (versió i ed. de 1877, estrofa suprimida el 1878).

¹ Segons sembla amb una nota atribuint-ho a St. Fel·liu de Guixols; pot ser, doncs, amb aquest fonament que el dicc. *AlcM* atribueix aqueixa forma a l'Empordà. — ² Úniques variants: *frontiza* amb sibilant sonora a Castalla (EnrValor, c. 1950): gens estrany perquè el sufix *-izo*, *-iza*, tenia sonora en castellà antic, i Castalla és a tocar de Villena i prop d'Enguera, totes dues de llengua castellana: les sonores encara es conservaven a Enguera-Navarrés fa uns 70 anys; *pruntises* a Tor de Vall Ferrera (1932), per alguna contaminació (la de *porta*, o la de *prompte* pel fàcil funcionament del tancar amb frontisses?). — ³ Veg. més formes patueses del Midi en *FEW* (FRANGERE/FRACTUM) III, 755b12-20. Ultrapassa la frontera oc-oïl, si bé en forma masculina: borgonyó ant. *fraitis* «charnières» (Ss. XIV, XV), del·finès ant. *fraytices* id. (a. 1340), Perigord *frachisso* «penture».

Fronza, *fronzir*, V. *frunzir*: *Frot* (1410, 1412) potser mal llegit per *froc*=*floc* *Fructidor*, *fructifer*, *fructificar*, *fructuós*, V. *fruit* (FRUIR)

FRU-FRU, *frusfruejar*, *fruar* ross.: onomatopeies. Segurament es poden documentar abans en francès, però no deixen de ser populars entre nosaltres. El masover de l'antiga masia, a la vall de Pallerols del Cantó (Urgellet), que ha succeït al suprimit monestir de Santa Cília d'Alins, em contava (1957) com havia quedat abandonada, perquè cap pagesa no hi volia viure, per tal com de nit s'hi sentia el *fru-fru* de les fal·dilles de seda de les sombres pecadores, condemnades a ballar eternalment sense repòs, en penitència pels escandalosos festins que hi celebraven en vida: hi ha al costat un molí per on fresseja l'aigua del riuet de Pallerols, però la gent i sobretot la «monestina» (la última pagesa que hi visqué) creuen en la romàntica llegenda, i elles no podien dormir d'esgarriança.

Frugal, *frugalitat*, *frugivor*, *fruïció*, V. *fruit*

FRUIR, 'gaudir, sentir goig', pres del ll. *frūi* id., participi *fructum*. □ 1.ª doc.: Lull.

«Blanqueria --- s'esforçà de tots sos poders a pagar, contemplar Déu, e a usar de ses virtuts en *fruit* Déu --- e los ulls de Blanqueria foren en plors, e son cor en devoció ---» (*Blanq.*, NCL I, 264.26); «Remembrat han frares menors / lo Salvador --- / e han fayt Miramar bastir / --- / iran sserrains convertir / per far plaer / a Déu, qui a mort volc venir / per nós aver. / E doncs, zquè fan preicadors, / pus amen tant en Déu *fruit*? / --- / Ni zquè fan reys, qui ab durmir / e ab aver / cúydon a paraís tenir / e Déus veser?», versos finals de l'obra (*Blanq.* III, 183.22); «cové coyliir ensempls del primer arbre les tres flors --- que si les cambres damunt dites; ço són les flors, se covenen a usar de les creatures, quant més se covenen a usar, ço és *fruit*, en si matexes» (*Gentil*, 135.19).

Si bé mot savi, com romangué sempre, es popularitzà bastant en el període clàssic, de manera que àdhuc el veiem usat en un estil tan colloquial com el del *Procés de les Olives*. Més que més en un estil més elevat, com el de Gaspar de Verí: «tu est dels poetes - l'excel·lent Virgili / per infinits actes - qui-ns mostren la senda / per on se camina - *fruit* de la renda / la qual nos envia - l'eternal ausili», a. 1502. No arribà, però, a pendre arrels en la llengua parlada, i així no el cataloguen bastants diccionaris dels segles baixos, i fins Lacav. li prefereix el castellanisme: «gozar o gosar de alguna cosa: gaudir o *fruit* de a. c.»; d'altres, que no l'abandonen, creuen prudent aparar-lo explicativament amb el mot invasor: «donam gràcies a Déu que nos ha feta i-ns tanta mercè de *fruit* y gosar de tanta --- salut com *fruit* y gosam» en la correspondència Perpinyà-Barcelona a. 1592 (RLR LVI, 447). No tothom el recorda, o gosa usar-lo, en venir la Renaix., i Careta ha de reptar els qui es resignen al manllevat *disfrutar* recordant-los la prosa greu del tractadista jurídic Lluís de Peguera (fi S. XVI): «los qui exerceixen los judicis segons les leys, y aquelles sanctíssimament colen y observan, tindran lloch destinat en lo cel, *fruyran* eternament de la benaventurança ---» (*Pràctica de celebrar Corts*).

A poc a poc anà reprenent amb la Renaix., i més que els floralistes l'usen els homes de *L'Avenç*, fins els enemics de l'arcaisme: «vosaltres que li heu tornat la vida, deixeu-lo tot sol --- deixeu-lo estar, que la seva ànima és heroica perquè *fruit* voluptuosament tot l'optimisme que hi ha en la vida retrobada», Coromines (*Les Presons Imag.* XIII, *Dies de Sol*, 1897, p. 129); «aquesta dona del teu amor --- tu li deus l'ajuda de la teva simpatia humana, perquè *fruit* de les delícies de la terra, i perquè assoleixi una alta espiritualitat» id. (*Vida Auster*, II, iv, p. 140.3); prega l'Hereu Escampa a l'Espigolaire: «abans no em pengin, deixa'm *fruit* a la teva falda el primer envit de suau repòs de la meua existència», id. (*De plaer no n'hi ha mai prou* IX, p. 237) (comprovat que figura en l'autògraf).

I pertot: «Sota un rústic sostre, / més que sota aquest, / plauria'm ton rostre / joliu i modest: / allí *fruit* / sol de tos encants», Ruyra (*O. C.*, p. 960b: